

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

00102 Eduskunta

Asiantuntijakuuleminen 25.10.2011:
Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehyksistä vuosille 2012–2015 (VNS 1/2011 vp),
erityisesti kohdat Nuorten yhteiskuntatakuu ja pitkäaikaistyöttömyys.

Nuorten yhteiskuntatakuu vammaisen ja työkyvyttömyysetuutta saavan nuoren näkökulmasta

VATES-säätiö pitää esitystä nuorten yhteiskuntatakuusta erittäin tärkeänä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Yhteiskuntatakuun toimeenpanoa päätettäessä tulee kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin seikkoihin, jotta myös vammaiset ja pitkäaikais-sairaat nuoret pääsevät tasa-arvoisesti yhteiskuntatakuun piiriin.

Vammaisten ja työkyvyttömyysetuutta saavien nuorten näkökulmasta kuntoutukseen, koulutukseen ja työelämään pääsy kohtaa monella tavalla erityisiä haasteita. Eri selvitykset ovat osoittaneet, että palvelujärjestelmän pirstaleisuus ja epäselvyydet mm. ammatillisen kuntoutuksen vastuunjaossa aiheuttavat toimenpiteiden viivästymistä ja väliinputoamia.

- 1. Vammaisille ja/tai työkyvyttömyysetuutta saaville nuorille tulee olla tarjolla yhdenvertaisesti työhallinnon työllistymistä tukevia palveluita, kuten esimerkiksi työharjoittelua, palkkatukea ja työhönvalmentajan tukea.*

Tilastot osoittavat, että vammaisten ja työkyvyttömyysetuutta saavien henkilöiden osuus työvoimapalveluiden käyttäjistä, ml. palkkatuet, on häviävän pieni. Monilla työkyvyttömyyseläkettä saavalla tai vammaisella nuorella on kuitenkin osaamista ja työkykyä, jonka voisi ottaa käyttöön työmarkkinoilla, mikäli tarjolla olisi oikeanlaista palvelua.

Yksi hyväksi koettu, mutta erittäin vähän käytetty palvelu on työhönvalmentajan palvelu. Työhönvalmentajan tukea voitaisiin käyttää myös osana muita työvoimapolitiittisia palveluita, kuten palkkatukijaksoja ja työharjoittelua.

2. *Erityisammattioppilaitoksista valmistuville sekä mukautetun tutkinnon suorittaneille tulee varmistaa ohjaus ja neuvonta työllistymistä tukeviin palveluihin. Siirtymien varmistamiseksi kuntiin tulee kehittää nuorille vammaisille ja työkyvyttömyyseläkkeensaajille ohjaus- ja neuvontapalvelua, joka tukee ja ohjaa työllistymisessä ja työvoimapalveluihin ohjaamisessa.*

Kokemukset erityisammattioppilaitoksista valmistuvien nuorten työllistymisen tukemisesta ovat huolestuttavia. Kotikunta tarjoaa valmistuneelle nuorelle usein huoltosuhteista työtoimintaa, joka tutkimusten mukaan marginalisoi eikä johda eteenpäin avoimille työmarkkinoille. Vain harvoissa kunnissa on tarjolla yksilöllistä työhönvalmentajan palvelua. Niissä kunnissa, missä palvelua on, tulokset ovat olleet erinomaisia.

Opinnoista valmistuneen vammaisen nuoren ensimmäisen työpaikan saantia tulee tukea välittömästi kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla, ml. nykyistä nopeammin avuksi tulevalla palkkatuella.

3. *On varmistettava, että vammaisille nuorille on tarjolla riittävä määrä aloituspaikkoja valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa ammatillisissa oppilaitoksissa.*

Vuoden 2011 ammatillisten erityisoppilaitosten haussa vain noin 38 prosenttia hakijoista sai koulutuspaikan työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta ja kuntouttavasta koulutuksesta. Tämä on huolestuttavaa, sillä juuri tälle vaikeavammaisten kohderyhmälle erityisammattioppilaitosten tarjoama ammattitaitoinen ohjaus ja kuntoutus ovat edellytyksiä elämässä eteenpäin pääsemiselle. Ilman tätä koulutusmuotoa monet jäävät ilman mitään kuntoutus- tai koulutuspaikkaa.

4. *On varmistettava esteettömyys sekä palvelutoiminnassa, liikkumisessa että tiedonsaannissa.*

Vammaisten nuorten palveluihin pääsy on varmistettava esteettömillä toimitiloilla. Esteettömyys tulee huomioida myös kaikissa toimipaikoissa, jotka tarjoavat tukea työllistymiseen ja työhön kuntoutumiseen. On myös varmistettava, että nopeasti kasvavat sähköiset palvelut ovat esteettä ja saatavilla myös selkokielenä.

Lisäksi on kehitettävä liikuntaesteisten nuorten työpaikoille pääsyä. Työpaikoilla esteettömyyttä voidaan edistää mm. työolosuhteiden järjestelytuella.

Helsingissä 24.10.2011

VATES-säätiö

Marjatta Varanka
Toimitusjohtaja

Pauliina Lampinen
Kehittämispäällikkö